

СРПСКО ГЕОГРАФСКО ДРУШТВО

Година XLVIII

Број 44

ISSN 0351-0050

ГЛОБУС

БЕОГРАД
2019.

„Глобус” – часопис за методолошка и дидактичка питања географије

Уређивачки одбор:

Др Ненад Живковић	Др Јован Плавша (Нови Сад)
Др Даница Шантић	Др Нено Димов (Бугарска)
Др Јелена Луковић	Dr Daniel Göler (Немачка)
Мр Ивица Шантић	Dr Andreas Winkler (Немачка)
Др Мирољуб Милинчић	Др Марко Кревс (Словенија)
Др Снежана Вујадиновић	Др Јиржи Бански (Пољска)
Др Славољуб Драгићевић	Др Николај Слука (Русија)
Др Рајко Гњато (БиХ, Република Српска)	Dr Jeffry Lash (САД)
Др Јелена Ћалић (ГИ „Ј. Цвијић” САНУ)	

Технички уредници: Урош С. Дурлевић и Урош В. Милинчић

Издавач:

Српско географско друштво, Београд

Студентски трг 3/III, тел. 011/2184-065

Рукописи су примљени и рецензирани до 31. 12. 2019. године

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

91

372.891

ГЛОБУС : часопис за методолошка и дидактичка питања
географије : journal for methodological and didactical questions
in geography / уредник = editor Мирољуб А. Милинчић.

Год. 1, бр. 1 (1969)- . - Београд

(Студентски трг 3/III) : Српско географско друштво,
1969- (Београд : Форма Б). - 24 cm

Годишње. - Часопис није излазио 1985 - 1992;

обновљен је 1993. године са бр. 17

ISSN 0351 0050 - Глобус (Београд)

COBISS.SR-ID 133408519

Приказ догађаја

УДК 378.147
Review of Past Events

СТУДЕНТСКЕ ПРАКСЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЦЕНТРА РУСКОГ ГЕОГРАФСКОГ ДРУШТВА У СРБИЈИ

Урош Дурлевић^{1*}, Наталија Батоћанин*, Невена Некић*

*Универзитет у Београду, Географски факултет

Увод

Годинама уназад Центар руског географског друштва у Србији организује летње студентске праксе за студенте из Србије и Руске Федерације. Током јула 2019. године еколошко - географски камп одржан је у Србији, где су студенти Географског факултета Универзитета у Београду угостили своје колеге из многих крајева Руске Федерације. У септембру исте године, српски студенти су узвратили гостовање руским колегама у Москви, на Криму и у Краснодару.

Четврти летњи српско-руски еколошко-географски камп

Камп је одржан у периоду од 1-15. јула. Након слетања руских колега, организован је смештај и кратак поподневни одмор. Увече су гости имали прилику да први пут прошетају центром града и виде бројне знаменитости Београда. Музеји, галерије, споменици и седиште Центра руског географског друштва у Србији само су део богатог програма који је приређен у Београду прва два дана њиховог боравка.

Слика 1. - Посета Центру РГД у Србији

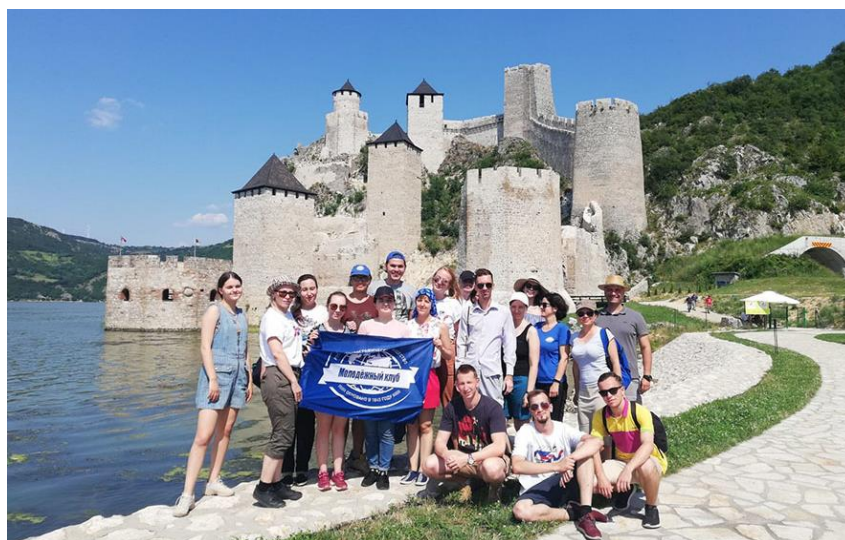
---

¹ Контакт адреса: durlevicuros@gmail.com

Урош Дурлевић, Наталија Батоћанин, Невена Некић

Трећег дана експедиција је кренула пут јужног Баната. Прва станица било је Панчево, након чега је уследила посета Делиблатској пешчари. Пешчара је изазвала велико интересовање гостију који су пажљиво слушали предавање на терену и бележили информације о постанку и карактеристикама. Касније је организован ручак на обали једног од седам језера у Белој Цркви. Дан је употпуњен обиласком Вршца и Вршачког брега.

Четвртог дана боравка започета је тура десном обалом Дунава до источне Србије. Прва станица било је Смедерево где је реализована посета Тврђави. Затим се кренуло у обилазак објекта који је највише утисака оставио код гостију тог дана – Тврђава Голубац, веома интересантна због свог географског положаја и дуге историје. Пут је настављен Ђердапском клисуром, а следећа дестинација био је Лепенски вир. У вечерњим сатима недалеко од Мајданпека посећена је и Рајкова пећина. Дан је завршен у хотелу „Голден Ин” у Мајданпеку.

Слика 2. - Учесници испред тврђаве Голубац

Петог јутра организована је посета Шупљој стени – највишој прерасту у Србији. Након тога, преко Зајечара кренуло се у обилазак познатог археолошког локалитета из античког доба – Гамзиграда, у оквиру којег се налази царска палата Феликс Ромулијана. У поподневним часовима експедиција је кренула пут Бруса, на свечано отварање изложбе фотографија РГД-а. Ноћење је било организовано у Блажеву, наставно - научној бази Географског факултета.

Следећег дана програм је започео посетом Копаонику, односно обиласку локалитета Јарам и туристичког центра Суво Рудиште. Преко Тре-

ЗАЈЕДНИЧКА ПУТОВАЊА РУСКИХ И СРПСКИХ ГЕОГРАФА СЕ...

ске, Лисине и Чајетине, долином Ибра кренуло се у обилазак средњовековних манастира Стара Павлица, Нова Павлица и Градац. Ручак је организован у Јошаничкој Бањи, након чега је уследила рекреација на базену у истоименом месту. У вечерњим часовима, заједничко дружење настављено је у Блажеву.

Слика 3. - Изложба фотографија у Брусу

Наредна два дана гости су посетили бројне локалитете на територији општина Брус и Крушевац. У Брусу је седмог дана организован обилазак локалитета Мрамор, уследила је печашка тура до водопада Јеловарник. Слободно време је искоришћено за шетњу у градском насељу Брус. Касније је део учесника обилазио виноградска насеља (пољану Црвена Јабука), а део учесника је време провео на спортским теренима у Брусу.

Осмог дана ујутру посећена је фабрика текстила Модитал – Помпеа у близини Бруса. Пре доласка у Крушевац, учесници су обишли језеро Ћелије и фабрику воде Мајдево. У граду је био организован пријем у Центру за стручно усавршавање, након чега су гости имали прилику да виде бројна културно-историјска наслеђа у Крушевцу: црква Лазарица, Народни музеј, Археолошки парк „Лазарев град” и споменик Косовским јунацима. Дан је завршен обиласком винарије Браћа Рајковић у насељу Горње Злегиње (општина Александровац).

Деветог дана, преко Копаоника, Јошаничке Бање и Рашке, експедиција обилази Нови Пазар. Осим градског насеља, посећени су и средњовековни манастири Ђурђеви Ступови и Спопоћани, као и Црква Св. Петра. У повратку вечера и дружење је организовано у Брзећу где су гости били смештени наредних дана.

Урош Дурлевић, Наталија Батоћанин, Невена Некић

Слика 4. - Учесници у посети Крушевцу

Десети дан је био резервисан за посету општини Александровац. Учесници су прво обишли локалитет Дуб, да би касније уследила посета предузећу „Вино Жупа”, где су сви имали прилику да уз ручак дегустирају многе врста вина из овог краја. Након ручка, кренуло се у обилазак музеја виноградарства, манастиру Дренча и цркви Свих српских светитеља. Слободно време гости су искористили да прошетају центром града.

Једанаестог дана богат и интересантан програм започео је посетом хотелу Јуниор. Преко Блажева, долином Топлице, уз успутно задржавање на локацији Селова, учесници су стигли до Куршумлије, где је организован ручак. Централни догађај дана била је посета специфичном геоморфолошком феномену и Споменику природе – Ћавољој вароши. Осим земљаних фигура, пажњу гостију на овом локалитету привукла су два извора јако киселе воде са високом минерализацијом. После Ћавоље вароши уследио је обилазак највише бање у Србији, Луковске Бање.

ЗАЈЕДНИЧКА ПУТОВАЊА РУСКИХ И СРПСКИХ ГЕОГРАФА СЕ...

Дванаестог дана учесници одлазе у село Игрош, где посећују фабрику органске хране - Фудленд. Након дегустације воћних сокова и других слатких производа, пут нас води до оближњег активног површинског копа и погона за прераду зеолита. После краћег предавања на терену о постанку и карактеристикама зеолита, најхрабрији су одлучили да пробају овај лековити минерал. Локални вашар који се у ово време одржавао у Брусу пријатно је изненадио госте који су пробали и куповали бројне домаће производе. У вечерњим сатима организован је обилазак локалитета Гвоздац и Велико Метође (пешачка тура), да би касније уследила вечера и заједнично дружење у Брзећу.

Слика 5. - Обилазак Ђаволје вароши

Главни део програма током тринаестог дана била је посета граду Нишу и локалитету Плочник. Недалеко од Блага, зауставили смо се у Јанковој клисури где је одржано кратко предавање о геоморфолошком феномену Јанкове клисуре и пиратерије реке Блаташнице. Затим се кренуло у обилазак археолошког локалитета Плочник са траговима насеља, рударства и металургије од пре 7000 година. У Нишу је гостима показано место Српско-Руског хуманитарног центра, посећена је Тврђава, као и Теле кула. Након шетње центром града, организована је посета цркви Св.

Урош Дурлевић, Наталија Батоћанин, Невена Некић

Тројице у Адровцу и манастиру Св. Романа у Ђунису. Оба локалитета су везана за пуковника Николаја Николајевича Рајевског.

Преко планине Копаоник, долином Ибра, четрнаестог дана експедиција се враћала за Београд. Успут су обиђени термоминерални извори у Јошаничкој Бањи, а најлепши утисак на госте овог дана оставили су манастири Студеница и Жича. Затим је уследио ручак у Краљеву, и повратак за Београд преко планине Рудник и Тополе, где је организована посета цркви Св. Ђорђа и кући краља Петра на Опленцу. Увече су учесници искористили слободно време за шетњу главним градом.

Последњег дана боравка на теренској настави у Србији, руске колеге су на Авали имали прилику да са торња уживају у панорами Београда, а након тога уследио је обилазак Споменика руским ветеранима и Споменика незнаном јунаку.

Поподне из центра града експедиција је кренула ка Аеродрому. Одлична теренска настава и срдечно дружење током кампа резултирала су пуно осмеха, али и суза на расстанку српских и руских колега, у нади да ће се ускоро поново сви срести.

Слика 6. - Испраћај руских колега на аеродрому

Пети летњи српско-руски еколошко-географски камп

Током 2019. године, у периоду од 1. до 16. септембра, Летњи камп је одржан на простору Москве, Крима и Краснодара. Осим студената и професора са Географског факултета у Београду, на кампу су учествовали и студенти географије са ПМФ-а у Косовској Митровици и ПМФ-а у Бања Луци. Учесници су највећи део времена провели на Криму, где су

ЗАЈЕДНИЧКА ПУТОВАЊА РУСКИХ И СРПСКИХ ГЕОГРАФА СЕ...

посетили Кримски универзитет, али и многобројне туристичке атракције југоисточног Крима. Након једнодневнoг обиласка Москве и неколико дана проведених у престоници Крима – Симферопољу, посећена су следећа места, са различитом дужином боравка: Алушта, Судак, Феодосија, Бахчисарај, Алупка, Јалта и Севастопољ. Последњег дана Кампа, учесници су уживали у шармантом Краснодару, некадашњем Јекатеринодару.

Слика 7. - Учесници у посети седишту РГД

Посета учесника Кампа започела је пријемом у седишту РГД-а и детаљним обиласком истог. Уследио је обилазак очаравајуће Москве - Црвени трг, Врпчево брдо, Универзитет Ломоносов. У вечерњим сатима учесници су се запутили ка следећој дестинацији – Криму.

Са аеродрома Домодједово експедиција је кренула ка Криму и у касним вечерњим сатима слелетела у Симферопољ. Прва четири дана посете била су везана за Кримски Универзитет и град Симферопољ. Сваког дана су била организована предавања из области географије, екологије и биологије. На Универзитету су учесници обишли бројне музеје, као и ботаничку башту. Током четвородневне посете, обиђене су бројне културно-историјске знаменитости града, пре свега црква Светог кнеза Алекса-

ндра Невског, највећа и најзначајнија у Симферопољу. Представници српске експедиције су у разговору са новинарима представили своје активности и циљеве географско-еколошког кампа. Последњег дана у Симферопољу учесници су посетили и две фабрике у којима су имали прилике да дегустирају њихове производе. Прва је фабрика сладоледа „Доброє“, а друга фабрика пива и безалкохолних пића „Крим“.

Прва дестинација петог дана је Алушта, приморско место удаљено 47 km од Симферопоља, где су учесници имали прилику да добар део дана проведу на плажи. У вечерњим сатима експедиција долази у летовалиште Судак, где је смештена наредна два дана. Шестог дана је посећена тврђава града Судака, која датира из 6. века, а основана је од стране Византије. Лепота тврђаве огледа се и у томе што је окружена невероватним акумулативним и ерозивним облицима, стрмим одсечима кречњака, као и заравњеним абразионим терасама.

Следећа тачка био је тзв. „Нови свет“ који је све учеснике задивио. Нови свет је насеље у близини Судака, где је принц Голицин својевремено производио шампањац. Седмог дана, учесници су се запутили према граду Феодосији. Следи обилазак града и посета Феодосијском музеју старина, најстаријем музеју на Криму, основаном 1812. године. Након музеја на реду је обилазак тврђаве Велики град и две цркве у склопу исте. Дан је употпуњен обиласком галерије Ајвазовског, једног од најзначајнијих светских мариниста. Увече се кренуло пут Бахчисараја.

Осми дан је обележен обиласком дворца кримских ханова и старог дела града Бахчисараја. У Бахчисарају су учесници пробали специјалитете овог места – чибурек и ајран. Након тога, посећен је Пећински град, изграђен од кречњака. Непосредно пре Пећинског града налази се православни манастир Св.Успења, око којег су уклесани многи манастири Русије, Белорусије али и Србије (Студеница, Жича, Лелић, Црна река итд.). Деветог дана кампа, учеснике очекује физички најзахтевнија тура до сада. Пешачка тура почиње у селу Сакалина, које је насељавано још од 6. века нове ере. Успон започиње након Јусупове палате, истоименом стазом. Пролази се кроз мешовиту шуму бреста, граба и букве, стазом дугом око 7 km која води до прелепог видиковца са кога се пружа поглед на најлепши део кањона. Велики кримски кањон је највећи на полуострву са дубином од 335 m, а налази се на надморској висини од око 650 метара. Након заслуженог предаха са погледом, пут води овога пута низбрдо, до Светло плавог језера, које се налази на реци Какошка.

Следећег дана пут води ка Јалти, али пре тога, у месту Алупка обилази се комплекс Воронцовог дворца. Дворац је био намењен за будућег гувернера Крима грофа Михаила Воронцова. Након октобарске револу-

ције, последњи чланови породице напуштају дворец 1919. године, а од 1921. дворец има функцију музеја.

Слика 8. - Обилазак Воронцевог дворца

У послеподневним часовима учесници обилазе Ливадијски дворец, летњу резиденцију Романових, место познате конференције која је предодредила судбину света неколико деценија након Другог светског рата. После обиласка дворца, експедиција се зауставила на видиковцу са ког се пружа невероватан поглед на један од најпознатијих симбола Крима – дворец Ластавијче гнездо.

Једанаести дан започиње поласком ка најпознатијем омладинском одмаралишту - кампу Артек. Камп „Артек” је намењен деци из читаве Русије, али и иностранства. Комплекс се простире на дужини од 7,5 km обале Црног мора и обухвата површину од 270 хектара. У касним поподневним сатима, организован је обилазак најзначајније винарије на Криму, као и дегустација најбољих кримских вина. Винарија Масандра је највећи произвођач вина на Криму, саграђена крајем 19. века. Изградњу је организовао руски кнез Лав Галицин. Ова винарија је 1988. године уписана у Гинисову књигу рекорда као винарија која има најстарије вино, највише боца архивских вина и највећу годишњу продају истих.

Дванаестог јутра креће се из Јалте ка Севастопољу. Прва знаменитост је Фароска црква, односно црква Св. Васкрсења. У поподневним часовима, учесници кампа стижу у Севастопољ, град основан 1873. године. Дубоким заливом подељен је на северни и јужни део, који још увек нису директно повезани мостом. У граду се налази 4-5 дубоких залива (бухте), а учесници накратко застају код најпознатијег - Артиљеријског. Остатак дана проведен је у обиласку града. Највећи утисак на учеснике Кампа дефинитивно је оставио Споменик потопљеним бродовима, као и тзв. Вечни огањ.

Урош Дурлевић, Наталија Батоћанин, Невена Некић

Наредног дана експедиција се упутила ка заливу Балаклава, недалеко од Севастопоља. На овом месту је некада постојала војна база, која је бранила Севастопољ за време Кримског рата. Експедиција је изнад Балаклаве посетила и тврђаву Чембала. Након тога, учесници су бродовима изашли из залива, а следећа дестинација била је плажа Мис Фиолент. Током овог дана изнад плаже посећена је црква Св. Ђорђа, као и споменик Пушкину.

Слика 9. - Видиковац код Фароске цркве

Четрнаести дан био је резервисан за Херсонес и војни музеј 35. батерије. Херсонес је био центар грчке колоније основане у 5. веку п. н.е. и под заштитом је UNESCO-а, а изграђен је као класични грчки полис. После Херсонеса, експедиција креће у обилазак војног музеја 35. батерије. Почетак ове приче датира из 1913. године када Царска Русија појачава одбрамбени систем овог дела Крима, а служио је СССР-у током Другог светског рата. Интересантна је чињеница да је дomet топова ове батерије износио чак 44 km. Такође, посећене су и просторије где је посада одмарала и спавала, просторију где се налазило медицинско одељење, али и ону у којој се налазио топ по имену Дора. На крају посете у оквиру музеја, посећен је тзв. Пантеон умрлих, где је исписано преко 42.000 имена страдалих из Севастопоља током Другог светског рата. Ово је био последњи дан боравка учесника на Криму, након чега је уследила деветочасовна возња до Краснодара. Преко Кримског моста дугог 18 km, петнаестог дана учесници долазе у Краснодар.

Ујутру је организована посета Кубанском државном универзитету, где је свечано потписан уговор о сарадњи између Центра Руског географског друштва и Кубанског универзитета у Краснодaru. Учесници су обишли музеје (геолошки и етнографски) и галерије које се налазе у склопу универзитета. Поподне се кренуло у обилазак града, почело је од цркве Александра Невског. Архитектура и све знаменитости овог града су на

ЗАЈЕДНИЧКА ПУТОВАЊА РУСКИХ И СРПСКИХ ГЕОГРАФА СЕ...

учеснике оставили чаробан утисак. У Краснодару, некадашњем Јекатеринодару, налази се и српска општина. Увече је организована шетња у прелепом парку око стадиона ФК Краснодар, као и предавање о астрономији у опсерваторији универзитета. Многи учесници су по први пут имали прилику да преко великих телескопа виде Сатурн и у рукама држе метеорит.

Слика 10. - Потписивање уговора о сарадњи

Слика 11. Српске и руске колеге у Краснодару

Шеснаестог дана рано ујутру учесници пуни прелепих утисака о Москви, Криму и Краснодару поздрављају се са руским колегама и са аеродрома у Краснодару крећу пут Београда, где слећу око 7 сати ујутру.

Садржај

Стеван М. Станковић ГРАД НИШ И ЊЕГОВЕ ОПШТИНЕ	1
Брацо Ковачевић, Ирина Ковачевић КЛИМАТСКЕ ПРОМЈЕНЕ	23
Милован Р. Пецељ, Спасоје Мучибабић, Милица М. Пецељ ЈЕВТО ДЕДИЈЕР У ВЕЛИКОМ РАТУ	43
Драгутин Тошић ГЕОГРАФСКА СИНТЕЗА АНТРОПОГЕОГРАФСКИХ И РЕГИОНАЛНОГЕОГРАФСКИХ САЗНАЊА У ДЕЛИМА ЈЕВТА ДЕДИЈЕРА	59
Ивана Пењишевић ЕРОЗИЈА КАО ФАКТОР НАСТАНКА ЂАВОЉЕ ВАРОШИ (ТОПЛИЦА, СРБИЈА) И СЛИЧНИХ ЛОКАЛИТЕТА У СВЕТУ	73
Миодраг Радановић УТИЦАЈ ГЕОГРАФСКИХ ФАКТОРА НА ПОЈАВУ МУЛТИПЛЕ СКЛЕРОЗЕ	83
Урош Стојанов, Добрила Лукић ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА АРХЕОЛОШКОГ ЛОКАЛИТЕТА БЕЛО – БРДО	95
Исидора Ранисављевић, Добрила Лукић ОБЈЕКТИ ГЕОНАСЛЕЂА НАСТАЛИ РАДОМ ВЕТРА КАО ТУРИСТИЧКИ МОТИВ СРБИЈЕ	103
Марија Зељковић ТУРИЗАМ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ЂЕРДАП	115
Невена Бицуловић ПРИОРИТЕТИ ТУРИЗМА ПОГРАНИЧНИХ ОПШТИНА СРБИЈЕ ПРЕМА БУГАРСКОЈ	127
ПРИКАЗ КЊИГА	
Стеван М. Станковић ПОДЗЕМНЕ ВОДЕ СРБИЈЕ (ДР МИОМИР М. КОМАТИНА)	139
Стеван М. Станковић БАЊА КОВИЉАЧА – ПРИЛОЗИ ЗА ИСТОРИЈУ (МАРИЈА ШЋЕКИЋ МАРКОВИЋ)	145
ПРИКАЗ ДОГАЂАЈА	
Урош Дурлевић, Наталија Батоћанин, Невена Некић СТУДЕНТСКЕ ПРАКСЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЦЕНТРА РУСКОГ ГЕОГРАФСКОГ ДРУШТВА У СРБИЈИ	149